

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND
EDUCATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2026. Issue 6

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

English borrowings, abbreviations, emojis, memes, and code-switching have become integral components of youth communication, reflecting broader processes of globalization and digitalization. These linguistic innovations demonstrate the flexibility and adaptability of the Uzbek language while simultaneously raising important questions concerning language preservation and cultural continuity.

Future research should further investigate regional, gender-based, and socio-economic differences in digital language use and explore strategies for strengthening Uzbek linguistic identity within an increasingly interconnected global environment.

References

1. Androutsopoulos, J. (2014). *Mediatization and Sociolinguistic Change*. Berlin: De Gruyter.
2. Blommaert, J. (2010). *The Sociolinguistics of Globalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society* (2nd ed.). Oxford: Wiley-Blackwell.
4. Crystal, D. (2011). *Language and the Internet* (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
5. Fairclough, N. (2006). *Language and Globalization*. London: Routledge.
6. Herring, S. C. (2013). *Discourse in Web 2.0: Familiar, Reconfigured, and Emergent*. Georgetown University Press.
7. Jenkins, J. (2007). *English as a Lingua Franca: Attitude and Identity*. Oxford: Oxford University Press.
8. Pennycook, A. (2007). *Global Englishes and Transcultural Flows*. London: Routledge.

TEATR PEDAGOGIKASINING BO‘LAJAK TARBIYACHILARDA SHAXSIY, KASBIY, IJODIY, KOMMUNIKATIV VA IJTIMOYIY RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI

Nurova Rohila Ismoil qizi

Nizomiy nomidagi O‘zbekiston

milliy pedagogika universitetining mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim yo‘nalishi bo‘lajak tarbiyachilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda teatr pedagogikasi vositalaridan foydalanishning ilmiy-metodik asoslari yoritilgan. Shuningdek, o‘quv rejimidagi asosiy fanlar (“Bolalarni sahnalashtirish va ijodiy faoliyatga o‘rgatish”, “Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar pedagogikasi”, “Rivojlantiruvchi markazlarni tashkil qilish texnologiyasi”) doirasida teatr elementlarini qo‘llash yo‘llari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Teatr pedagogikasi, bo‘lajak tarbiyachi, kasbiy kompetensiya, sahnalashtirish, improvizatsiya, playback-teatr, rivojlantiruvchi markazlar.

Аннотация: В данной статье освещены научно-методические основы использования средств театральной педагогики в развитии профессиональной компетентности будущих воспитателей дошкольного образования. Также проанализированы пути применения элементов театральной педагогики в рамках основных дисциплин учебного плана: «Обучение детей театрализованной и творческой деятельности», «Педагогика детей раннего и дошкольного возраста», «Технология организации развивающих центров».

Ключевые слова: театральная педагогика, будущий воспитатель, профессиональная компетентность, театрализация, импровизация, плейбэк-театр, развивающие центры.

Abstract: This article examines the scientific and methodological foundations of using theatre pedagogy tools to develop the professional competence of future preschool teachers. It also analyzes ways of incorporating theatrical elements into the framework of the main subjects of the curriculum: “Teaching Children Theatrical and Creative Activities,” “Pedagogy of Early Childhood and Preschool Children,” and “Technology for Organizing Developmental Centers.”

Keywords: theatre pedagogy, future preschool teacher, professional competence, dramatization, improvisation, playback theatre, developmental centers.

Bugungi kunda maktabgacha ta’lim tizimini modernizatsiya qilish va uning sifatini yangi bosqichga ko‘tarish uzluksiz ta’lim jarayonining eng ustuvor vazifalaridan biridir. Maktabgacha yoshdagi bolalarning shaxsiy, estetik va ijtimoiy-emotsional rivojlanishida teatr san’ati va pedagogikasining o‘rni beqiyos. Shu bois, ta’lim muassasalari uchun kadrlar tayyorlaydigan oliy ta’lim tizimida bo‘lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda teatr pedagogikasi elementlaridan auditoriyada hamda auditoriyadan tashqari mashg‘ulotlarda samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

60110200 – Maktabgacha ta’lim bakalavriat ta’lim yo‘nalishi o‘quv rejasidagi bir qator ixtisoslik fanlari bo‘lajak tarbiyachilarni kasbiy jihatdan shakllantirishda poydevor vazifasini bajaradi:

“Bolalarni sahnalashtirish va ijodiy faoliyatga o‘rgatish”: Talabalarga teatr san’ati tarixi, qo‘g‘irchoq teatri turlari (stol, qo‘l, devoriy, jonli qo‘g‘irchoq), sahnalashtirish metodlari va teatr terminologiyasini o‘rgatadi. Amaliy mashg‘ulotlar orqali talabalarda sahna madaniyati, nutq texnikasi va jamoada ishlash ko‘nikmalari mustahkamlanadi.

“Rivojlantiruvchi markazlarni tashkil qilish texnologiyasi”: Guruh xonalarida “Syujetli-rolli o‘yinlar va sahnalashtirish”, “San’at” hamda estetik tarbiya markazlarini tashkil etish texnologiyalarini ochib beradi. Bu markazlar bolalarning ijtimoiylashuvi, emotsional rivojlanishi va ijodiy fikrlashini qo‘llab-quvvatlaydi. **“Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar pedagogikasi”:** Bolalar rivojlanishining psixologik-pedagogik jihatlarini o‘rganish bilan birga, ta’lim jarayoniga teatr pedagogikasi elementlarini integratsiya qilish orqali emotsional intellekt va kommunikativ ko‘nikmalarni shakllantirish metodologiyasini taqdim etadi.

Amaliyotda qo‘llaniladigan interfaol usullar: Dars-trening namunasi

Teatr pedagogikasi vositalarini bo‘lajak tarbiyachilarga o‘rgatishda interfaol metodlar (“Improvizatsiya mashqi” va “Playback-teatr”) yuqori samara beradi. Quyida ushbu yondashuvga asoslangan dars-trening ishlanmasi keltirilgan:

Mashg‘ulot mavzusi: Teatr pedagogikasi vositalaridan foydalanish va sahnalashtirish ko‘nikmalarini shakllantirish. **Maqsad:** Talabalarda ijodiy fikrlash, moslashuvchanlik, emotsional ifoda hamda bolalarni sahnalashtirishga o‘rgatish metodikasini rivojlantirish.

1-bosqich. Kirish (10 daqiqa): Improvizatsiya (oldindan tayyorlanmagan sahna ijrosi) va playback-teatr (tinglovchi hikoyasini sahnada ijro qilish usuli) mohiyati tushuntiriladi.

2-bosqich. Improvizatsiya mashqi – “3 ta so‘zdan sahna” (20 daqiqa): Kichik guruhlariga tasodifiy 3 ta so‘z (masalan: *daraxt, telefon, bayram*) berilib, ssenariysiz, joyida dialoglar asosida 2–3 daqiqalik mini-sahna yaratiladi.

3-bosqich. Playback-teatr mashqi – “Hayotimdagi kichik voqea” (25 daqiqa): Talabalar o‘z hayotidan qisqa voqealarni hikoya qiladilar, boshqa guruh a‘zolari esa bu voqeani imo-ishora va his-tuyg‘ularni kuchaytirgan holda sahnada qayta jonlantiradilar.

4-bosqich. Refleksiya va muhokama (15 daqiqa): Jarayondagi qiyinchiliklar, empatiyaning rivojlanishi va bu metodlarni bolalar bog‘chasida qo‘llash yo‘llari muhokama qilinadi.

Bo‘lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishdagi natijalar.

Teatr pedagogikasini o‘quv jarayoniga tatbiq etish talabalarda quyidagi professional fazilatlarni bosqichma-bosqich shakllantiradi:

Kompetensiya turi	Namoyon bo‘lish shakli
Shaxsiy va emotsional	Empatiya, psixologik sezgirlik, ichki to‘siqlarni yengish va o‘z-o‘zini namoyon etish.
Kasbiy va metodik	Bolalar yosh xususiyatlariga mos sahna faoliyatini rejalashtirish, didaktik o‘yinlar va atributlar tayyorlash.
Kommunikativ	Pedagogik muloqot madaniyati, aniq va ta’sirchan nutq texnikasiga egalik qilish.
Ijodiy va kreativ	Tezkor qaror qabul qilish, improvizatsiya qilish hamda nostandart pedagogik vaziyatlardan chiqish yo‘lini topish.

Auditoriyan tashqari mashg‘ulotlarda teatr pedagogikasining qo‘llanishi:

Nazariy va amaliy bilimlar badiiy kechalar, teatr festivallari, madaniy tadbirlar, art-treninglar va kreativ ustaxonalar orqali yanada mustahkamlanadi. Masalan, qo‘g‘irchoq

teatridagi chiqishlar, milliy qo'g'irchoqlar yasash bo'yicha mahorat darslari va pantomima mashg'ulotlari talabalarning kasbiy tayyorgarligini oshiradi.

Badiiy kechalar. Badiiy kechalar – bu ijodiy formatdagi tadbirlar bo'lib, u yerda qatnashchilar sahna san'ati, she'riyat, musiqa yoki dramatik chiqishlar orqali o'z fikr va his-tuyg'ularini ifodalaydilar.

Bu turdagi tadbirlar ko'pincha ijtimoiy, ma'naviy yoki estetik kontentga ega bo'ladi va tomoshabinlar bilan bevosita muloqotni ta'minlaydi. Masalan, talabalar teatr kechalarida o'zlarining sahna ko'nikmalarini namoyish etish, mavzuga oid dramatisatsiya qilish, she'riyat o'qish kabi chiqishlar orqali ijodiy ifoda va sahna madaniyatini mustahkamlaydilar.

Teatr festivallari. Teatr festivallari – bu ko'p kunlik yoki bir martalik tadbirlar bo'lib, unda turli teatrlardan spektakllar, ijodiy loyihalar, ochiq muhokamalar va ustaxonalar taqdim etiladi.

Madaniy tadbirlar. Madaniy tadbirlar – bu kengroq ma'noda san'at, urf-odat, tarix va jamiyatni aks ettiruvchi voqealar majmuasidir.

Ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Madaniy-ma'rifiy kechalar va festival dasturlari – teatr, musiqa, badiiy ko'rgazmalar, xalq ijodiyoti namunalari bilan bog'liq dasturlar. Ko'rgazmalar va mahorat darslari, masalan, xalqaro tasviriy va amaliy san'at festivali.

Art-treninglar. Art-trening – badiiy jarayon orqali shaxsiy va ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan amaliy mashg'ulotlar (seminarlar) turi. Ular ko'pincha ijtimoiy-emosional ko'nikmalar, kreativ fikrlash, vizual ifoda, stressni boshqarish va self-reflectionni rag'batlantiradi. Treninglar rassomlik, dramatik ijro, ijodiy metodlar bilan ishlash, sahnadagi o'z ifoda usullarini chuqurlashtirishga xizmat qiladi.

Kreativ ustaxonalar (workshops). Kreativ ustaxonalar – bu amaliy mashg'ulotlar bo'lib, qatnashchilar san'atning ma'lum yo'nalishlari bo'yicha amaliy ko'nikmalarni egallaydilar. Bu ustaxonalarda rassomlik, grafik san'at, raqamli dizayn, teatr sahna uslublari yoki ijodiy yozuv kabi faoliyatlar bo'ladi.

Demak, teatr pedagogikasining dramatik va refleksiv komponentlari innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo'llashga metodik asos yaratadi. Bu esa "Storytelling", "Forum-teatr" texnologiyasi, "Playback-teatr" texnologiyasi, "Creative Drama" (Ijodiy drama) texnologiyasini bo'lajak tarbiyachilar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda samarali vosita sifatida ko'rib chiqish zaruratini belgilaydi.

"Storytelling" metodi (texnologiyasi)

Mohiyati: Storytelling – ta'lim jarayonida bilim, qadriyat va tajribani hikoya shaklida yetkazishga asoslangan interfaol pedagogik yondashuvdir. Ushbu texnologiya voqea, syujet, obraz va dramatik rivojlanish elementlari orqali o'quv materialini mazmunli va emotsional jihatdan boy shaklda taqdim etishga xizmat qiladi.

Metodik maqsadi: Ta'lim mazmunini obrazli va tizimli yetkazish; talabalarda emotsional qabul qilishni kuchaytirish; ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish; nutq madaniyati va kommunikativ kompetensiyani shakllantirish; refleksiv tafakkurni mustahkamlash.

Storytelling metod sifatida. Metod sifatida storytelling o'qituvchi yoki tarbiyachi tomonidan ma'lumotni oddiy tushuntirish o'rniga, uni voqeband shaklda, personajlar va syujet orqali yetkazish usulidir.

Bu yondashuvda: mavzu hayotiy kontekstga bog'lanadi; muammo yoki vaziyat hikoya orqali ochiladi; ishtirokchilarning hissiy ishtiroki ta'minlanadi. Natijada o'quv materialining mazmuni chuqurroq anglanadi va mustahkam eslab qolinadi.

Storytelling texnologiya sifatida. Agar storytelling aniq bosqichlarga ega tizimli didaktik jarayonga aylantirilsa, u pedagogik texnologiya darajasiga ko'tariladi. Bunda mashg'ulot quyidagi strukturaga asoslanadi:

Muammo qo'yish (hikoya boshlanishi) – pedagogik yoki hayotiy vaziyat taqdim etiladi;

Syujet rivoji – asosiy g'oya ochib boriladi, ziddiyat yoki vaziyat rivojlantiriladi;

Yechim – hikoya yakunlanadi, muqobil variantlar ko'rib chiqiladi;

Refleksiya – ishtirokchilar tahlil qiladi, fikr bildiradi va xulosa chiqaradi.

Mazkur bosqichli yondashuv ta'lim jarayonini strukturaviy va maqsadli tashkil etishga imkon beradi.

Forum-teatr texnologiyasi

Mohiyati: Forum-teatr – bu muammoli pedagogik yoki ijtimoiy vaziyatni sahnalashtirish va ishtirokchilarga jarayonga aralashib, muqobil yechimlarni sinab ko'rish imkonini beruvchi interaktiv teatr texnologiyasidir. Ushbu yondashuv ta'lim jarayonida faol pozitsiyani shakllantirishga xizmat qiladi.

Metodik maqsadi: Talabalarda muammoli vaziyatlarni tahlil qilish ko'nikmasini rivojlantirish; pedagogik qaror qabul qilish jarayonini modellashtirish; tanqidiy fikrlash va refleksiyani kuchaytirish; ijtimoiy mas'uliyat va empatiyani shakllantirish.

Qo'llash tartibi: O'qituvchi yoki talabalar tomonidan real pedagogik vaziyat tanlanadi. Vaziyat qisqa sahna ko'rinishida namoyish etiladi. Tomoshabin-talabalar jarayonga qo'shilib, alternativ xatti-harakatlarni taklif etadi. Har bir variant sinovdan o'tkaziladi va muhokama qilinadi. Yakuniy refleksiya amalga oshiriladi.

Tavsiyaviy ahamiyati: Forum-teatrni auditoriya mashg'ulotlarida pedagogik konfliktlar, bolalar bilan ishlashdagi muammoli holatlar yoki ota-onalar bilan muloqot vaziyatlarini tahlil qilishda qo'llash maqsadga muvofiqdir. Bu usul bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy moslashuvchanlikni kuchaytiradi.

Playback-teatr texnologiyasi

Mohiyati: Playback-teatr – ishtirokchilarning real hayotiy tajribalarini sahnada darhol jonlantirishga asoslangan interaktiv dramatik texnologiya hisoblanadi. Unda shaxsiy tajriba sahna vositalari orqali qayta talqin qilinadi.

Metodik maqsadi: Emotsional intellektni rivojlantirish; empatiya va hissiy sezgirlikni kuchaytirish; tinglash madaniyatini shakllantirish; guruh ichida ishonch muhitini yaratish.

Qo'llash tartibi: Ishtirokchi qisqa hayotiy yoki pedagogik voqeani bayon qiladi. Boshqa ishtirokchilar voqeani sahnada ijodiy talqin asosida ifodalaydi. Hissiy holatlar, mimika va jestlar orqali mazmun kuchaytiriladi. Yakunda muhokama va refleksiya o'tkaziladi.

Tavsiyaviy ahamiyati: Playback-teatrni amaliy mashg'ulotlarda, treninglarda va auditoriyadan tashqari tadbirlarda qo'llash tavsiya etiladi. Ayniqsa, talabalarning pedagogik tajribasini tahlil qilish, amaliyot davridagi holatlarni muhokama qilish uchun samarali vositadir.

Creative Drama (Ijodiy drama) texnologiyasi

Mohiyati: Ijodiy drama – bu tayyor sahna asarini qo'yish emas, balki jarayon davomida dramatik vaziyatlarni yaratish va rivojlantirishga asoslangan pedagogik

texnologiyadir. Unda improvizatsiya, rolli o'yin va sahnaviy tajriba asosiy o'rinni egallaydi.

Metodik maqsadi: Ijodiy tafakkurni rivojlantirish; hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini shakllantirish; kommunikativ kompetensiyani mustahkamlash; tezkor qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish.

Qo'llash tartibi: Muayyan mavzu yoki pedagogik vaziyat belgilanadi. Talabalar kichik guruhlariga bo'linadi. Har bir guruh vaziyatni improvizatsiya asosida sahnalashtiradi. Jarayon davomida o'qituvchi yo'naltiruvchi rolni bajaradi. Yakunda umumiy tahlil va xulosa chiqariladi.

Tavsiyaviy ahamiyati: Ijodiy drama metodini auditoriya mashg'ulotlarida nazariy mavzularni mustahkamlash, shuningdek, amaliyotga tayyorgarlik jarayonida qo'llash maqsadga muvofiq. Bu texnologiya bo'lajak tarbiyachilarda pedagogik moslashuvchanlik va kreativ yondashuvni shakllantiradi.

Mazkur texnologiyalar auditoriya va auditoriyadan tashqari mashg'ulotlarda integrativ qo'llanilganda, kasbiy tayyorgarlik jarayoni yanada samarali va tizimli xarakter kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, teatr pedagogikasi bo'lajak tarbiyachilarning shaxsiy, kasbiy, ijodiy, kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Improvizatsiya, storytelling, forum-teatr, playback-teatr va Creative Drama kabi texnologiyalar talabalarda ijodiy fikrlash, empatiya, muloqot, tezkor qaror qabul qilish va pedagogik vaziyatlarga moslashish ko'nikmalarini shakllantiradi. Ushbu metodlarni auditoriya hamda auditoriyadan tashqari mashg'ulotlarga integratsiya qilish bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish va maktabgacha ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yusupova Sh. Kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'limda innovatsiyalar. – Toshkent, 2022
2. Абдуллаева, Г. Педагогик инновациялар ва интерфаол методлар. Тошкент: Фан ва технология. 2020
3. Виготский, Л. С. Мышление и речь. Москва: Педагогика. 1982
4. Raximova K.H. Maktabgacha yoshdagi bolalar ma'naviy tasavvurlari shakllanishida rolli o'yinlar ijtimoiy-psixologik xususiyatlarining ta'siri. T.: 2000
5. Internet manbaalari

